

Marjan Ivan Moškon

KDO SO SLOVANI?

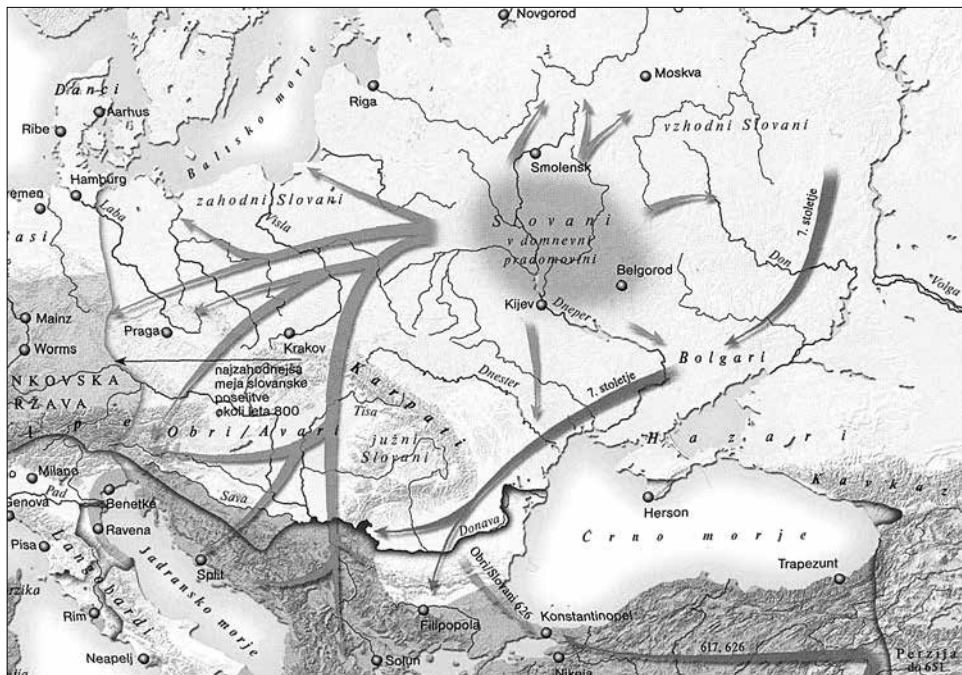
Summary

WHO ARE SLAVS?

Slovenian description of Slovani peoples is not historically justified, and it is not appropriate, as even a more modest set of names that are in our region in the official daily use of the Slovani, Slovaki, Slavonci, Slovenci, Slovinci, Sloveni and Slaveni means insurmountable confusion. Furthermore, every European language has in its version of the name of so-called Slovani, but with a mandatory first syllable *slav-*. The Slovani blurred our history in the fog of barbaric peoples of Pripjat wetlands, which was also the sole purpose of conquests and violent tribes in the middle of Europe, which are both military superiority and influence of the church and they plundered and grabbed territory taming indigenous. Particularly awkward is translation of medieval Sklaveni, when the writers of today's debate do not even know whether they thought Slověni or Slovani. We know only that the Slovani before 19th century did not exist, except as Slověni for residents of Sklauiniae and Sclauonie, well, any of today's other people never accounted for Slaveni. There was a misled already a modern description of Jordanes Sclaveni, Anti and Veneti as Slovani, although the names and such links can't be found in any medieval source. In the middle of the sixth century by the most authentic record of the main and last leader of an ancient times historian Procopius of Caesarea, as Σκλάβηνοι (Sklaveni, Slaveni, and later shorter Sclavi, Slavi), and the like. Although the inhabitants west of the Carpathians were Slověni, by Procopius wrote as Sklaveni, since they used akanye then and they most probably accounted to him as a Slaveni. A similar problem is also with the old church Slovenian (stara cerkvena slovenščina), by foreign sources represented as (old) slavik language, although they have in brackets, all perfectly clearly stated, it is a словѣньскъ ѣзыкъ (slověnsk jazik, slovenian language). Greeks, Latins and the British they write but even the old Slavonic, thus confirming our great linguists J. Kopitar and F. Miklošič, that словѣньскъ ѣзыкъ home in the old Slovenian Sclavonia (Lower Pannonia).

Uvod

Že dolgo je jasno, da slovensko poimenovanje **Slovani** za srednje- in vzhodno-evropska ljudstva ne ustreza pravemu razumevanju te evropske skupnosti jezikovno sorodnih narodov [1]. Tujcu, ki ni natančno poučen o razmerah, že najskromnejši nabor imen Slovani, Slovaki, Slavonci, Slovenci, Slovinci, Sloveni in Slaveni, ki so v teh krajih v uradni dnevni uporabi, pomeni nepremostljivo zmedo. Ko je prišel ameriški predsednik na uradni obisk v Slovenijo, nas je nagovoril s Slovaki. Ob tem pa ima še vsak evropski jezik svojo različico imena za takoiimenovane Slovane, vendar z obveznim prvim zlogom *slav-*, kar nas kot Slovane in Slovence v očeh tujcev nekako izključuje iz te najštevilčnejše evropske družine ljudstev/narodov.

Slika 1. Kako slovenski zgodovinarji vztrajajo na »domnevni pradomovini Slovanov« kaže najnovejši Zgodovinski atlas sveta, Cankarjeva založba, Ljubljana 2013, stran 96

S Slovani je naša zgodovina zabrisana v meglo barbarskega ljudstva iz zakarpatskih močvirij, kar je tudi bil edini namen osvajalskih in nasilnih ljudstev sredi Evrope, ki so tako z vojaško premočjo in cerkvenim vplivom ropala in grabila ozemlja in si podrejela staroselce. Slovence so sredi 19. stoletja prepričali, da so Slovani, jih utopili v družini velikih »bratskih« narodov, po prvi svetovni vojni pa zvalili v družbo balkanskih »sorodnikov«, ki naj bi jih pomagali postopoma izbrisati iz zgodovine. Ime Sloveni se je v naši uradni strokovni javnosti nazadnje pojavilo leta 1999 [2].

Prevodi tujih imen

Prevajanje današnjih angleških Slavs, nemških Slawen, španskih Eslavos, francoskih Slaves, italijanskih Slavi, hrvaških Slaveni, srbskih/črnogorskih celo Sloveni in makedonskih Slovenite je v slovenskem jeziku zdaj možno edino s Slovani, kar seveda ni ustrezno. Kdo lahko pove, zakaj vztrajamo na tej potegavščini, in zakaj moramo še vedno napačno prevajati?

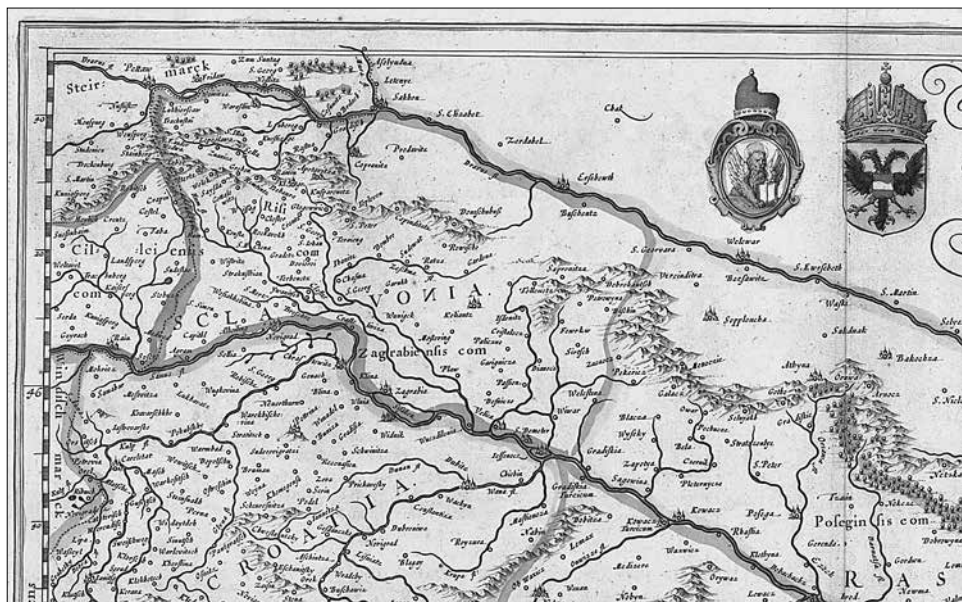
Še bolj nerodno je prevajanje srednjeveških Sklavenov, ko pisci današnjih razprav niti ne vedo, ali so mislili Slověne ali Slovane. Vemo samo to, da Slovanov pred 19. stoletjem ni bilo, pa tudi, da se razen prebivalcev Sklavinij in Sclavinij nobeno današnje ljudstvo ni predstavljalo za Sklavene. Do zavajanja je prišlo že s sodobnim poimenovanjem Jordanesovih *Sclavenov*, *Antov* in *Venetov* za Slovane, čeprav tega imena in take povezave ni mogoče najti v nobenem srednjeveškem viru.

Slovenski otroci se še vedno učijo, odrasli pa so že prepričani, da smo *Slovenci* potomci nekakšnih *Slovanov*, ki naj bi se naselili v Vzhodne Alpe v 6. stoletju, čeprav o ljudstvu s takim imenom v zgodovini ni nobenega dokaza. Hkrati pa nekateri bolj razgledani vedo tudi, da so se leta 1848 na Slovanskem kongresu v Pragi [3] predstavniki sorodnih jezikov iz srednje in vzhodne Evrope oprijeli zamisli o panslavizmu [4], saj so se zbal grožnje, da jih bo ob razpadu Avstro-Ogrske posrkala Velika Nemčija. Zanimivo, da se veda o njihovih jezikih imenuje slavistika, njeni učenjaki pa slavisti, torej ne slovanistika in ne slovanisti, pa tudi za panslovanizem še ni bilo slišati.

Zdaj, ko se je megla o Slovanih iz prejšnjega stoletja vsaj za silo razkadila, in smo se na koncu celo osamosvojili, lahko začnemo Slovenci malo bolj samostojno razmišljati, kdo pravzaprav smo, kam spadamo.

Na prelomu v 19. stoletje zgolj za politične potrebe izmišljeno ime Slovani (Josef Dobrovský, 1753-1829), potem pa dokončno potrjeno na praškem kongresu, se namreč ni prijelo niti pri enem od »jugoslovenskih« narodov, niti pri Rusih ali Bolgarih, kaj šele kje druge po širni Evropi ali po svetu sploh.

Nekateri slovenski akademski zgodovinarji pa še vedno vztrajajo na Slovanih in po njih seveda obvezno vsa naša šolska pamet ter skoraj vsi današnji Slovenke in Slovenci, ki so to modrost slišali v učilnah zidanih dvajsetega stoletja. Čeprav so nekdanji ugledni znanstveniki, kot sta bila na primer Milko Kos [5] in Bogo Grafenauer [6], v zgodnjem srednjem veku pisali tudi o Slověnih pod Triglavom, po svetu pa podobno vsa zgodovinska

Slika 2. Izrez iz zemljevida Blaeu, ki še leta 1645 označuje ozemlje severno od Save za slovensko deželo Sclavonio z Zagrebom (Zagrabia) vred. Croatia pod Savo in Sclavonia pa sta že od leta 1102 spadali pod madžarskega kralja Kolomana Učenega in se dejansko osamosvojili šele leta 1918 (vir zemljevida si. Wikipedija, geslo Slavonija 27. maja 2014)

Slika 3. Eden od mnogih srednjeveških zemljevidov dežele Sclauonia ali Windisch Marck

srenja od antičnih Ptolemaja in Prokopija prav do sodobnih politično neobremenjenih strokovnih razprav, se naši držijo Slovanov kot pijan plota.

Če verjamete, da so slovenski staroselci v prvem tisočletju našega štetja govorili slovensko (СЛОВѢНСКЪ ЯЗЫКЪ, slověnsk jazyk) in tako tudi pisali (Brižinski spomeniki), potem najbrž ne dvomite, da so bili to Slovèni.

V pisanih kronistov zgodnjega srednjega veka je zapisanih na stotine različnih imen za staroselske prebivalce srednje in vzhodne Evrope; danes ko je na voljo vse več tiskanih, digitalnih in internetnih virov, je sploh težko naštetiti in razločiti vsa ta ljudstva ali vsaj plemena, ki zvenijo podobno kot Slovèni ali Vendi.

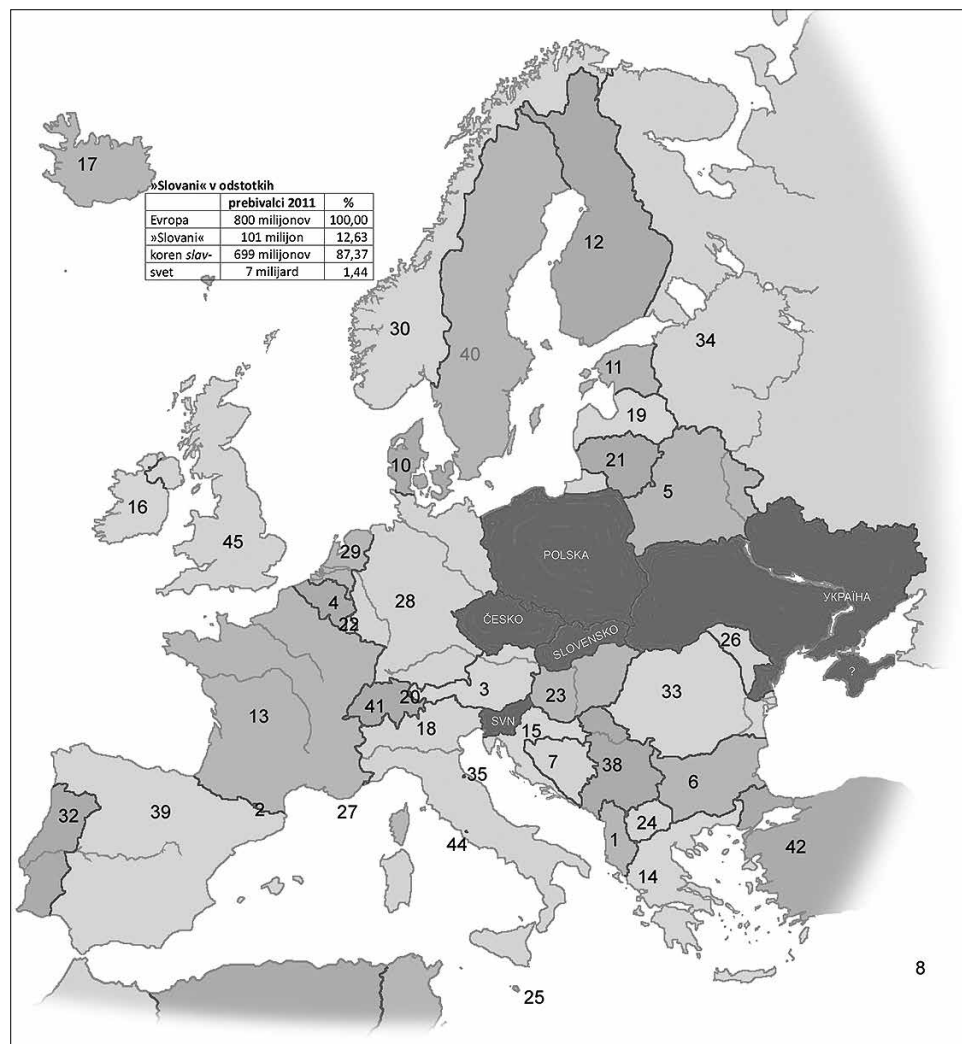
Prve je v drugem stoletju prvega tisočletja starogrški učenjak in zemljepisec Klavdij Ptolemaj imenoval Σουοβηνοί (Suovèni), sredi šestega stoletja pa jih je malo drugače, vendar najbolj prepričljivo zabeležil glavni in zadnji vodilni zgodovinar antičnega časa Prokopij iz Cezareje, kot Σκλάβηνοι (Sklavèni, Slavèni, pozneje krajše Sclavi, Slavi) in podobno. Druge so predvsem zapisovalci v srednji in zahodni Evropi imenovali tudi Wenedi, Veneti, Vendi, Vindi, Vinedi, Vandali, Windišarji in podobno.

Ptolemaj in Prokopij sta oba opisovala Slovène, toda zakaj je slednji zapisal Sklavèni? Slovèni so najverjetneje tudi takrat, tako kot Slovenci v narečjih še danes – akali, in se slovitemu popotniku predstavljali kot Slavèni [7]. Ker so v prvi polovici srednjega veka veljali za edino pravo čtivo bizantinski (grški) in latinski zapisi, je med izobraženci obveljalo, da so vsa osvajalska in nomadska ljudstva, ki so se pritepla med poljedelske staroselce, ter se med Slovène postopoma vtopila – Slavèni.

Po imenih prebivalcev so dobile imena tudi pokrajine: regnum Sklaborum, regio Sclavinorum, Sclauinia, Sclavonia, Slauonia in podobno, pa tudi Vindelicia, Vindorum

Marchia, Venetia, Windischland, Windifch Marck in podobno (Slika 3). V vseh primerih ta poimenovanja pomenijo slovenske dežele. V času cesarja Otona III je obsegala Sclauinia vso srednjo Evropo od Jadranskega morja do Baltika ali tretjino Otonovega cesarstva [8].

Razen Slovėnov (prednikov današnjih Slovencev in Slovakov) se nobeno drugo poznano ljudstvo, ki zdaj sicer govori slovenščini in slovinčini precej podoben jezik, ni nikoli tako predstavljalo. So pa vsa ta ljudstva po Prokopijevem vzorcu s korenem *slav-* v prvem zlogu postala splošno poznana kot Slavi, čeprav so pri tem dosledno obdržala svoja plemenska imena.

Slika 4. Samo v petih temneje obarvanih od 47 evropskih držav in od več kot 50 evropskih jezikov rečejo Slavenom »Slovani«, kar pomeni 12,63 odstotka evropskega prebivalstva in 1,44 odstotka svetovnih ljudstev. Nič čudnega torej, da skoraj 99 odstotkov človeštva ni nikoli slišalo za »Slovane« (podlaga za risbo na slov. Wiki: Evropa, seznam držav)

In kdo so potem Slovani?

Poimenovanje s korenem *slovan-*, *słowian-* ali *slovjan-* uporabljajo poleg Slovencev med vsemi več kot petdesetimi evropskimi jeziki samo štirje narodi: Čehi (Slovane), Poljaki (Słowianie), Slovaki (Slovania) in Ukrajinci (Слов'яни). Noben od »južnoslovanskih« narodov (Srbi, Hrvati, Bosanci, Črnogorci, Makedonci) niti Bolgari, niti Belorusi, niti Rusi pa ne poznajo korena *slovan-* ali *slovjan-* [Slika 4].

Prevajanje poimenovanj Sklaveni, Sclavi, Slaveni, Slavi ipd. s Slovani je povsem neustrezno in zavajajoče, saj se nobeno ljudstvo ni nikdar tako imenovalo. Res pa je, da začuda tudi slovenski najbolj vneti in ugledni nasprotniki priselitvene teorije, ne morejo brez Slovanov. Mar sicer ne bi bili verodostojni?

S slovanščino je zavdana celo stara (cerkvena) slovenščina. Pravzaprav samo pri treh: Poljaki, Ukrajinci in, kako ironično – pri Slovencih, ki edini v vsem vesolju razglašajo staro cerkveno slovanščino za ne vem čigav jezik. Saj takrat niti izmišljenih Slovanov ni bilo. Vsi imajo sicer popolnoma razločno zapisano, da gre za словѣньскъ ѡязыкъ (slovenski jezik), pa ga vseeno opisujejo kot (staro)slavenskega, kar pravzaprav sledi Prokopijevemu zapisu Sklavenov. Če ga lahko razlagamo z akanjem, niti ne bi bilo tako hudo narobe [7], če s tem ne bi potvarjali izvirnega imena jezika. Poleg seveda nekaj častnih izjem, ki govorijo o stari slovenščini: Slovaki (staroslovienčina), Čehi (staroslověnština), Srbi (старо црквено словенски) in Makedonci (старо црковно словенски), čeprav pri slednjih dveh ni čisto jasno, na čigavo slovenščino pravzaprav mislijo.

Angleži in Američani pa tudi Grki in Latini pišejo o stari cerkveni slavonščini (Old Church Slavonic, Αρχαία εκκλησιαστική σλαβονική γλώσσα, Lingua Slavonica ecclesiastica antiqua), ter tako potrjujejo trditve naših največjih jezikoslovcев Jerneja Kopitarja (1780-1840) in Franca Miklošiča (1813-1891), da je словѣньскъ ѡязыкъ doma v stari slovenski Sclavoniji (Spodnja Panonija), kjer sta pri Rastislavu in pri Koclu v slovenskem jeziku učila pravo vero solunska brata Konstantin in Metod (Slika 5).

angleško: Old **Slavonic** (словѣньскъ ѡязыкъ) stara slavonščina
 nemško: **Altslawische Sprache** (словѣньскъ ѡязыкъ)
 francosko: **Vieux-slave**
 italijansko: Antico **slavo** (словѣньскъ/slověňiskŭ)
 špansko: Antigo **eslavo** (языкъ словѣньскъ/slověňiskŭ)
 portugalsko: Antigo **eslavo** (языкъ словѣньскъ, slověňiskŭ)
 nizozemsko: Oud**slavisch** (словѣньскыи ѡязыкъ, slověňiskijŭ)
 dansko: Old**slavisk** (starocerkvenoslavensko)
 norveško: Gammel**slavisk** (словѣньскыи ѡязыкъ, slověňiskijŭ)
 švedsko: Forn**slaviska** (языкъ словѣньскыи)
 finsko: Muinais**slaavi** (языкъ словѣньскыи)
 esperanto: Malnov**slava** lingvo (словѣньскыи ѡязыкъ)
 grško: Αρχαία **σλαβονική** γλώσσα (stari slavonski jezik)
 latinsko: Lingua **Slavica (Slavonica)** antiqua (stara slavonščina)

Slika 5. Kako rečejo stari slovenščini v tujih jezikih lahko preberete v gornjem seznamu (vir: Wikipedije v naštetih jezikih)

Pri vsej tej slovanski pravljici pa še vedno ni do kraja dorečeno poreklo po jeziku sorodnih Makedoncev, Bolgarov, Rusov, Ukrajincev, pa tudi Srbov in Hrvatov ne. Stapljanje

s staroselskimi Slověni po prihodu na današnja ozemlja sicer vsi, čeprav malce sramežljivo, javno priznavajo; vendar bo zadnje besedo najbrž reklo hitro napredujoče DNK rodoslovje. Počakajmo.

Zato naj vsak, ki bi rad pisal ali govoril o Slavenih, še nedvoumno razloži, na katere Slovence je mislil, če ne morda na Čehe, Ruse, Poljake ali Ukrajince? V vsakem primeru pa je, razen kot zgodovinska posebnost, uporaba imena Slovani popolnoma neupravičena.

Literatura in viri

1. *Slovenci v zgodnjem srednjem veku*, Svetovni slovenski kongres, Ljubljana 2012
2. Ilustrirana zgodovina Slovencev, Mladinska knjiga, Ljubljana 1999, str. 15
3. *Slovanski kongres*, Enciklopedija Slovenije, zv. 11, Mladinska knjiga, Ljubljana leto , str. 155
4. *Panslavizem*, Enciklopedija Slovenije, zv. 8, Mladinska knjiga, Ljubljana leto str. 233
5. Kos, M. *Zgodovina Slovencev*, Slovenska matica, Ljubljana 1955, str. 20-50
6. Grafenauer, B. *Zgodovina slovenskega naroda*, I. zv., druga izd., DZS, Ljubljana 1964, str. 243
7. Moškon M. I. *O stari slovenščini*, Zbornik 11. mednarodne konference, Izvor Evopejcev, Jutro, Ljubljana 2014
8. Pleterski A. V. *Zakladi tisočletij*, Založba Modrijan - SAZU, Ljubljana 1999, str. 373

Povzetek

Slovensko poimenovanje ljudstev Slovani ni zgodovinsko utemeljeno in ni primerno, saj že najskromnejši nabor imen, ki so v naših krajih v uradni dnevni uporabi Slovani, Slovaki, Slavonci, Slovinci, Slovinci, Sloveni in Slaveni pomeni nepremostljivo zmedo. Razen tega ima še vsak evropski jezik svojo različico imena za takoimenovane Slovence, vendar z obveznim prvim zlogom *slav-*. S Slovani je naša zgodovina zabrisana v meglo barbarskega ljudstva iz zakarpatskih močvirij, kar je tudi bil edini namen osvajalskih in nasilnih plemen sredi Evrope, ki so tako z vojaško premočjo in cerkvenim vplivom ropala in grabila ozemlja ter si podrejela poljedelske staroselce. Posebno nerodno je prevajanje srednjeveških Sklavenov, ko pisci današnjih razprav niti ne vedo, ali so mislili Slovence ali Slovence. Vemo samo to, da Slovanov pred 19. stoletjem ni bilo, pa tudi, da se razen prebivalcev Sklavonij in Sclavonij nobeno današnje ljudstvo ni nikoli predstavljalo za Sklavene. Do zavajanja je prišlo že s sodobnim poimenovanjem Jordanesovih *Sclavenov*, *Antov* in *Venetov* za Slovence, čeprav tega imena in take povezave ni mogoče najti v nobenem srednjeveškem viru. Sredi šestega stoletja jih je najbolj verodostojno zabeležil glavni in zadnji vodilni zgodovinar antičnega časa Prokopij iz Cezareje, kot Σκλάβηνοι (Sklaveni, Slaveni, pozneje krajše Sclavi, Slavi) in podobno. Čeprav so bili takratni prebivalci zahodno od Karpatov Slověni, jih je Prokopij zapisal kot Sklavene, saj so že takrat akali in se mu najbolj verjetno res predstavljali kot Slaveni. Podobna težava je tudi pri stari cerkveni slovenščini, ki jo tuji viri predstavljajo kot (staro)slavenski jezik, čeprav imajo v oklepajih vsi popolnoma razločno zapisano, da gre za СЛОВѢНСКЪ ЯЗЫКЪ (slovensk jezik). Grki, Latini in Angleži pa pišejo celo o stari slavonščini ter tako potrjujejo naša velika jezikoslovca J. Kopitarja in F. Miklošiča, da je СЛОВѢНСКЪ ЯЗЫКЪ doma v stari slovenski Sclavoniji (Spodnja Panonija).